



รูปที่ 1. รศ. ดร. ภญ.เฉลิมศรี ภูมิมางกูร (1)

บทความนี้เป็นบทความตอนที่สองที่รวบรวมชีวประวัติของ รศ.ดร.ภญ. เฉลิมศรี ภูมิมางกูร ผู้บุกเบิกการเรียนการสอนและงานด้านเภสัชกรรมคลินิกของประเทศไทย โดยนำเสนอชีวิตการศึกษาต่อและชีวิตการทำงานของอาจารย์ในช่วงต้น วารสารรวบรวมประวัติของท่านจากหนังสือที่ระลึกถึงการจากไปของท่าน (1) ข้อเขียนต่าง ๆ ที่ท่านเขียนเอง และที่ผู้อื่นเขียนระลึกถึงท่าน

ชีวิตระหว่างการศึกษาต่อ

ก่อนศึกษาต่อในระดับปริญญาโท อาจารย์เฉลิมศรีต้องเรียนภาษาอังกฤษที่ American University ก่อนเพราะยังไม่ผ่านการสอบภาษาอังกฤษ ในขณะนั้นลูกคนโตของท่านอายุได้ 2 ขวบ ท่านเล่าว่าคิดถึงลูกอย่างมากและจำติดตาที่ลูกร้องไห้ตามท่าน ท่านศึกษาระดับปริญญาโทสาขาเภสัชกรรมคลินิกที่ Purdue University (สถาบันเดียวกันกับท่านอาจารย์ประดิษฐ์ศึกษาต่อในระดับปริญญาโท) ท่านต้องฝ่าฟันอุปสรรคในการเรียนทั้งเรื่องภาษา ความยากของการเรียนวิชาใหม่ที่ไม่เคยรู้จักมาก่อน ตลอดจนความเหงา

ระหว่างนั้นในปี พ.ศ.2517 อาจารย์ประดิษฐ์ส่งจดหมายหนึ่งฉบับถึงอาจารย์เฉลิมศรีเพื่อขอรายละเอียดวิชาต่าง ๆ ที่ควรบรรจุในหลักสูตรระดับปริญญาโทที่จะเปิดขึ้นใหม่ ซึ่งอาจารย์เฉลิมศรีสามารถช่วยสอนได้เมื่อสำเร็จการศึกษา ท่านอาจารย์ประดิษฐ์ลงท้ายจดหมายว่า “หวังว่าคงสบายดี แต่ก็คงเรียนหนักตามเคย” อาจารย์เฉลิมศรีเล่าว่าจดหมายดังกล่าวก่อให้เกิดกำลังใจ จึงทำให้ต่อสู้ต่อไปได้ขณะที่ตกอยู่ในภาวะลำบาก ท่านได้เก็บจดหมายดังกล่าวไว้และเขียนเผยแพร่ในวาระที่รำลึกถึงอาจารย์ประดิษฐ์ ในปี พ.ศ.2517 ท่านสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทสาขาเภสัชกรรมคลินิก ต่อมา ได้ตอบแทนท่านอาจารย์ประดิษฐ์โดย

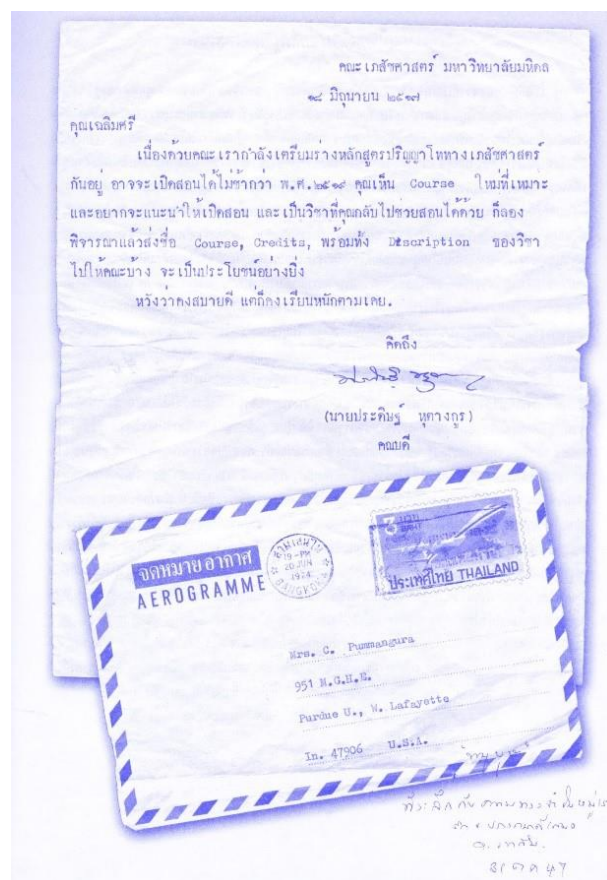
รศ. ดร. ภญ.เฉลิมศรี ภูมิมางกูร

ผู้บุกเบิกการสอนและงานเภสัชกรรมคลินิกของไทย

ตอนที่ 2: ชีวิตการทำงานช่วงต้น

จัดทำหลักสูตรปริญญาโทสาขาเภสัชกรรมคลินิกให้คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดลเป็นแห่งแรกของประเทศไทย

เมื่อสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโท ท่านตั้งใจศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกทันที แต่ในขณะนั้นที่ Purdue University ยังไม่มีหลักสูตรปริญญาเอกในสาขาเภสัชกรรมคลินิก ท่านจึงคิดว่าน่าจะศึกษาปริญญาเอกในสาขา clinical



รูปที่ 2. จดหมายจากอาจารย์ประดิษฐ์ หุตางกูรถึงอาจารย์เฉลิมศรี ภูมิมางกูรในปี พ.ศ. 2517 (2)

pharmacology แทน แต่ ก.พ. กำหนดว่า การเปลี่ยนสาขาที่เรียนต้องได้รับอนุมัติจากเจ้าสังกัดเสียก่อน การดำเนินเรื่องขออนุมัติเปลี่ยนสาขาดังกล่าวใช้เวลานาน ท่านจึงกลับเดินทางกลับประเทศไทย

ชีวิตการทำงานหลังการศึกษาต่อ

หลังสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโท อาจารย์เฉลิมศรีเริ่มจัดการสอนด้านเภสัชกรรมคลินิกในหลักสูตรปริญญาตรีร่วมกับรองศาสตราจารย์ธิดา นิ้งสานนท์ ตามเจตนารมณ์และการมอบหมายของท่านอาจารย์ประดิษฐ์ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องใหม่มากในประเทศไทยสมัยนั้น การสอนพบอุปสรรคมากมาย แต่ด้วยความอนุเคราะห์จากอาจารย์แพทย์หลายท่านทำให้นักศึกษาเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดลได้ไปศึกษากับผู้ป่วยจริงในโรงพยาบาล ตั้งแต่พ.ศ. 2517 รองศาสตราจารย์ธิดานิ้งสานนท์ได้กล่าวถึงอาจารย์เฉลิมว่า ท่านเป็นคนที่ขยันมาก มาทำงานแต่เช้าตรู่ สม่่าเสมอทุกวัน เตรียมสอนเป็นอย่างดีทั้งการบรรยายและปฏิบัติการ ตลอดจนการพานักศึกษาเภสัชกรรมคลินิกไปเรียนรู้การใช้ยาในผู้ป่วยจริงในหอผู้ป่วยอาจารย์ขยันค้นคว้าหาข้อมูลเป็นที่รักและเคารพของนักศึกษาและอาจารย์ที่ได้ร่วมทำงาน

ต่อมาท่านมีส่วนร่วมผลักดันหลักสูตรปริญญาโทเภสัชกรรมคลินิกที่ถือเป็นหลักสูตรแรกของประเทศไทย โดยเปิดรับนักศึกษารุ่นแรกได้ในปี พ.ศ. 2519 และทุกปีมีผู้สมัครเข้าเรียนมากกว่าสาขาอื่น ๆ ในคณะ หลักสูตรดังกล่าวเป็นหลักสูตรที่ทบวงมหาวิทยาลัยในขณะนั้นกำหนดให้ผู้รับทุนพัฒนาอาจารย์สาขาเภสัชศาสตร์คลินิกเข้าศึกษา ท่านจึงมีลูกศิษย์เป็นอาจารย์อยู่ในทุกคณะเภสัชศาสตร์ในสมัยนั้น นักศึกษาปริญญาโทสาขาเภสัชกรรมคลินิกของท่านคนแรก คือ รองศาสตราจารย์ ดร.บุษบา จินดาวิจักษ์ ในปีที่ท่านเกษียณ ท่านเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาโท 28 คน ส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ที่คณะเภสัชศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น ขณะนั้นที่ท่านเขียนเล่าประวัติการทำงานในวาระการเกษียณอายุราชการในปี พ.ศ. 2547 หลักสูตรดังกล่าวมีนักศึกษาสำเร็จการศึกษามากกว่า 100 คน ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนางานเภสัชกรรมคลินิกและงานบริการเภสัชกรรมมากมาย จนคณะเภสัชศาสตร์ มหาลัยมหิดลเป็นที่ยอมรับในด้านและเป็นต้นแบบการเรียนการสอนด้านเภสัชกรรมคลินิกให้แก่คณะเภสัชศาสตร์อื่น ๆ

การบุกเบิกการสอนวิชาและเผยแพร่ความรู้ด้านเภสัชกรรมคลินิกทำให้เกิดการพัฒนางานในวิชาชีพด้านนี้อย่างมากมาย ดังตัวอย่างเช่นที่รองศาสตราจารย์พิเศษเภสัชกรกิตติ พิทักษ์นิตินนท์ นายกสภาเภสัชกรรม (ในปัจจุบัน พ.ศ.2567) เขียนระลึกถึงอาจารย์เฉลิมศรีว่า เมื่อตัวท่านสำเร็จการศึกษาเภสัชศาสตรบัณฑิตในปี พ.ศ. 2522 และเริ่มงานในโรงพยาบาลชุมชน ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากอาจารย์เฉลิมศรีไปประยุกต์สร้างระบบการจ่ายยาผู้ป่วยรายเตียงแบบ one day dose ในโรงพยาบาลราชสีไศล จังหวัดศรีสะเกษ โดยประยุกต์จากระบบ unit dose ซึ่งเป็นโรงพยาบาลแห่งแรกในประเทศไทยที่ใช้ระบบนี้ ในขณะนั้นโรงพยาบาลส่วนใหญ่ของประเทศจะใช้ระบบ complete for stock เภสัชกรกิตติกล่าวว่า ระบบการจ่ายยาดังกล่าวทำให้เภสัชกรสามารถตรวจพบความคลาดเคลื่อนในการบริหารยาในหอผู้ป่วยและแก้ไขปัญหาให้ผู้ป่วยได้ทันทั่วทั้งที่ เภสัชกรกิตติ ยังกล่าวว่า ท่านเป็นที่เคารพรักของลูกศิษย์และคณาจารย์รวมถึงน้อง ๆ โดยเฉพาะเภสัชกรโรงพยาบาลท่านมีธรรมาจริยดี มีน้ำใจ มีความมุ่งมั่นตั้งใจสูง ท่านยังให้คำปรึกษาและสนับสนุนในขณะที่ย้ายมาปฏิบัติงานที่กองโรงพยาบาลภูมิภาค กระทรวงสาธารณสุขและพยายามปรับเปลี่ยนบทบาทของเภสัชกรในด้านเภสัชกรรมคลินิกในโรงพยาบาล

เอกสารอ้างอิง

1. Anon. Funeral memorial book with with love and condolences for associate professor Dr. Chalerm Sri Pummangura, Rph. Bangkok: publisher unknown; 2023.
2. Pummangura C. Memories which are a great treasure [online]. 2022 [cited Nov 25, 2023]. Available from: pharmacy.mahidol.ac.th/Pradit100/history.php.